

van onze en het door
an verant-
vooral bij
at hij voort,
fchoon het
s onbekend
s verdacht,
plaats van
ament des
n. En de
dige onder-
elt, moet hij
ontheiliger
erste plaats
een lid der
admaal toe-
n plechtige
e der Banier
men". Geen
te van ge-
nand mocht
toegelaten
ikanten be-
egd en die
i beworen.
de mannen
alle burgers
i en dus tot
rdt Calvijn
a juist zijn,
g, die door
den had. In-
a volhouden,
del verlaten
oet den eed,
an geven we
e zaak op;
nd hun on-
kt tegenover
elijdenis des
meente af te
aal van een
Er moet ook
te geloofvigen,
t lichaam is
sinig en be-
bedorven en
de zijn voor
r, opdat ook
Kerk, gelijk
niet worden
den omgang
Calvijn reeds
1537 aan de
p de invoering
rheid vraagt,
kiezen en aan
van meet af
i zeer weinig
de opstieners
s hadden te
aan toe, dat
over de ver-
s (departis et
s de la ville),
id gedeelte te
eld, ten einde
r gemeente te
oogenblik een
a Calvijn. Hij
t zonder die
erlijk toezicht
let iets komen
ing niet alleen
dingen, maar
ikanten door-
concept, dat
de te Zurich
rden behelde,
g uit Genève,
ilde, stelt hij
s eerste eisch.
ad in zekere
gezien toch
k is in bevol-
van verschil-
amgesteld, zal
tegens verward
niet in nadere
gen herder en
gemeenteleden.
de verdeling
id zal gekomen
dit denkbeeld
mstreeks dien-
aan Bullinger
dat hij van de
ift kunnen ge-
die in verhou-
talrijk is, in
eld"; waaraan
g van deze ver-
deelde ambte-
is, dat de
dikers dan als
men ziet, voor
t. De „confusa
oemt, is in een
ruikelblok voor
meente. Daar-
die er tusschen
bestaan moet,
s blijven predi-
te zoo niet.
kudde wordt
tenige remedie,
nbeveelt, is de
ere parochien.
hien had afge-
De indeeling
n moest weer
ook in anderen
men er nu op,
ten was, wier
an 12000 zielen
e, hoe Calvijn
cht hebben bij
t dertig maal
genoeg gezegd.
t Calvijn onder
Bedoelt Calvijn
hans onder de

zoogenaamde „wijkverdeling" verstaan, of
ligt er iets meer in? Het antwoord op
die vraag ligt ten deele in de Ordonnances
Ecclesiastiques van 1541, de Kerkenorde
die op advies van Calvin te Genève is in-
gevoerd, nadat hij uit Straatsburg was
weergekeerd. Uit die Kerkenorde toch
blijkt, dat het Calvin gelukt is den tegen-
stand der Overheid te breken en de ver-
deling der stad in parochien door te
voeren. Die parochien sluiten zich nauw
aan bij de vroeger bestaande roomsche
parochiale indeeling; de stad wordt verdeeld
in drie parochies St. Gervais, St. Made-
leine en St. Pierre; bij de beide eerste
wordt opgemerkt, dat zij „contientent, ce
qu'ils avoient du temps passé", dus even
zich uitstreken als in het verleden, maar
bij de laatste, dat St. Pierre bovendien zou
omvatten, wat oudtijds bij St. Germain,
St. Croix etc. gehoord had. Vijf predi-
kanten met drie hulppredikers zouden voor
deze parochies moeten zorgen.
Nu vormden deze predikanten met de
ouderlingen samen den Kerkeraad, die aan
het hoofd der geheele gemeente stond. De
eenheid der plaatselijke Kerk bleef daardoor
gehandhaafd. Maar voor de herderlijke
beheersing werd de parochiale schei-
ding scherp doorgetrokken. Zelfs gold
daarbij als regel, dat de predikanten alleen
in de kerk van hun eigen parochie zouden
preken. Wel stelt Calvin 18 Aug. 1542
aan den Raad voor, „qu'il seroit bien con-
venable par un temps fere changement de
ministres afin que le peuple soyt tant
mieux edifié", d. w. z. dat het wel geschikt
zou zijn voor een tijd verandering van
predikanten te laten plaats vinden, opdat
het volk te beter zou worden gediend, en
wordt daarom bepaald, dat voortaan Calvin
en Champereaux, in de St. Madeleine, Henry
et Geneston in de St. Pierre en de Eglise
et Me Pierre in de St. Germain zouden
preken, maar juist uit deze omruiling, door
toevallige omstandigheden noodzakelijk ge-
maakt, blijkt, dat de regel was, dat de pre-
dikanten zich aan hun parochiekerk hielden.
En zelfs bij deze omruiling was er geen
sprake van, dat de predikanten bij toerbeurt
de verschillende Kerken bedienden, maar
vondt alleen een tijdelijke uitruiling plaats.
Calvin, die anders geregeld in de St. Pierre
preekte, zou nu voor een tijd geregeld in
de St. Madeleine optreden.
En evenzeer als deze parochiale indeeling
voor de predikanten gold voor heel hun
dienstwerk, de prediking inclus, zoo gold
ze ook voor de gemeenteleden. De Kerken-
orde van 1541 bepaalt ook uitdrukkelijk:
„pour envoier les enfans au catechisme et
pour recevoir les sacrements, que en tant
qu'il se pourra faire en observe les limi-
tes des paroysses", d. w. z. dat de gemeente-
leden verplicht waren voorzover dit doen-
lijk was, hun kinderen ter catechisatie te
zenden en zelf de sacramenten te gebruiken
binnen de grenzen van hun parochie.
Bijzwaar nu heeft Calvin zich bij deze
regeling grootendeels bediend, gelijk ook
Hermijndar terecht opmerkt, van de Kerken-
ordering door Oecolampadius voor de Kerk
te Basel in 1529 ontworpen. De overeen-
komst blijkt op tal van punten, maar ook
inzonderheid wat de parochiale indeeling
betreft. In de Kerkenorde van Basel wordt
eerst opgemerkt, dat onder het roomsche
regime de stad in te veel parochien ver-
deeld was, wat aanleiding gaf tot allerlei
mistanden en ook de burgerij op veel te
hooge kosten joeg. Daarom moesten voort-
aan in de stad Basel niet meer dan drie
parochies zijn, elk met een eigen kerk-
gebouw, waarin men Gods Woord zal ver-
kondigen en de heilige sacramenten zal
uitreiken. Uitdrukkelijk nu werd voorge-
schreven, dat de bewoners van zulk een
parochie, althans op den Zondag, ieder in
zijn eigen parochie-kerk, het Woord Gods
moesten hooren. Doel daarbij was, evenals
bij Calvin, betere handhaving der tucht.
Er wordt toch aan toegevoegd, dat dit
geschieden moest „opdat de bewoners van de
parochie aan elkaar en aan hun herder beter
bekend mochten zijn, ten einde de evange-
lische straf en ban des te zekerder kunnen
onderhouden worden". Wel wordt met het
oog op de Christelijke vrijheid niet absoluut
verboden naar een prediker in een andere
parochie, die meer genade ontving om het
Woord te verkondigen, te gaan hooren,
maar toch werd er tegen gewaarschuwd,
dat men zijn eigen predikant niet verachten
zou en in elk geval, zoo sluit het artikel,
behooren de parochianen, „ter wille der
liefde en om ertgenis te vermijden, in hun
eigen kerk de sacramenten te ontvangen".
(Dr. Aern. Richter. Die Evangelischen Kir-
chenordnungen des XVI. Jahrh. 1871.
Bd. 1, p. 122.)
Nog een schrede verder ging John Knox,
de groote Hervormer van Schotland. Ter-
wijl te Basel en te Genève nog altijd de
eenheid der plaatselijke kerk gehandhaafd
werd, doordat één kerkeraad over de ge-
samenlijke parochies het bestuur voerde,
liet Knox dien gemeenschappelijke kerkeraad
los en maakte hij elke parochie tot een
zelfstandige kerk met een eigen kerk-
kereraad. De vroegere parochiale indeeling
bleef daarbij in hoofdzaak behouden en zoo
ook de naam parochie. Want in Schotland
spreekt men niet van een plaatselijke Kerk
maar van een parish. En in elke groote
stad zijn verschillende van deze parishes,
die elk onder leiding van hun eigen kerk-
raad en predikant staan.

Feestafel.

1. H. S. S. KUYPER, *Henrich Hudson in
Hollands dienst* (1909). 's Gravenhage, 1909.
D. A. Daamen.
In September van dit jaar zal het drie eeuwen
geleden zijn, dat HENDRICK HUDSON, een
Engelsch zeevaarder in dienst onzer Oost-
Indische Compagnie, met zijn schip de „Halve
Maan", de groote rivier in Amerika, die later
naar hem genoemd is, opvoert tot het tegen-
woordige ALBANY.

Hudsons ontdekkingsstocht werd aanleiding
tot de Hollandsche handelsondernemingen en
later tot de Hollandsche nederzettingen in de
nieuw ontdekte streken, die als NIEUW NEDER-
LAND, met de hoofdstad NIEUW AMSTERDAM,
ruim veertig jaar onder beheer hebben gestaan
der West-Indische Compagnie.
De Hollandsche kolonie NIEUW-NEDERLAND
is geworden de Amerikaanse Staat NEW-YORK
en NIEUW-AMSTERDAM tot de hoofdstad NEW
YORK.
Het feit nu, dat HUDSON met zijn „Halve
Maan" de rivier opvoer en, als men van aan-
leiding op aanleiding teruggaat, daardoor aan
leiding tot de grondlegging van New-York
werd, zal in Amerika van 18-25 September
feestelijk worden herdacht. Van deze geleiden-
heid zal dan tevens worden gebruik gemaakt
om te herdenken hoe, nu wel niet in 1809,
maar dan toch in 1808, ROBERT FULTON, de
uitvinder van de stoomvaart, voor 't eerst
met zijn stoomboot ook al de groote rivier,
die naar HUDSON genoemd is, opvoer.
Voor het Hudson-gedachtenisfeest wordt door
sommige menschen ten onzent veel gevoeld. Er
is reeds een commissie met het doel Holland op
waardige wijze aan dat feest te doen deelnemen.
Een reproductie van de „Halve Maan" staat
aan de Rijkswijk te Amsterdam al op stapel
en deze nieuwe „Halve Maan" zal, als geschenk
der Hollandsche Natie, naar Amerika worden
gebracht om, met een bemanning, in de kleeder-
dracht van 1609, in den historischen optocht
op de Hudson meetelefen.
Ook Me J. H. S. S. KUYPER, die een half
jaar in Amerika is geweest, voelt veel voor dat
Hudson-gedachtenisfeest. Zij acht het niet
alleen een feest voor Amerika, maar „ook een
feest voor Holland, want het is een feest, be-
straald door den naglans van Oud Hollands
glorie".
Daarom heeft zij dan ook de hand gelegd aan
een nieuw werk: *Henrich Hudson in Hollands
dienst*.
Van dit werk, nog ter perse bij den heer
D. A. DAAMEN te 's GRAVENHAGE, ontvingen
wij het eerste vel.
Natuurlijk laat zich uit deze eerste 16 pagina's
nog niet veel opmaken voor het werk zelf.
Allereerst blijkt uit de voorafstaande alinea van de
Inleiding de strekking. Daar toch zegt de ge-
achte schrijver: „Mijn hart gloeit voor Oud
Hollands glorie. Ik zou wenschen, dat het
Holland onzer dagen wist, waarom het Hudson
gedachtenisfeest en voor Amerika en voor ons
land een feest van zoo groote betekenis is".
Ik bepaal mij tot deze aankondiging, daarmede
afwijkende van de vaste gewoonte om
hier niet anders dan werken die af zijn, te be-
spreken. Ik voel toch, dat het ditmaal geldt
door een zoo spoedig mogelijke aankondiging
van *Henrich Hudson in Hollands dienst*, de
aandacht ook van de HERAUF-lezers op het
illustre feit van September 1609 te vestigen.
Laat mij er nog aan toevoegen, dat het boek
circa 8 vel druks bestaat en, behalve een „Ter
Inleiding", de volgende 7 hoofdstukken bevat:
1. *Buitenlandisch Overzicht en Binnenlandische
Zaken; De „roemrijke zeeën"; Maurits en
Oldenbarneveldt; Zeevaart en Handel; Henrich
Hudson in Hollands dienst; Nieuw-Nederland
en zijn bewoners; Wat Amerika aan Holland
te danken heeft.*
Binnen enkele weken komt het.
2. *Nog een waarschuwing tegen de Mormonen.*
Verkrijgbaar a f o t o bij den Boekverkoop-
W. F. HOOEKAMER, Koningstraat 47, HAARLEM.
Met de uitgave van dit boekje heeft de heer
G. VELTHUYSEN Sr. van HAARLEM een, mijns
inziens, verdienstelijk werk gedaan. De Mor-
monen-zendingen werken voor hun zaak ook
in ons land en trachten, onder allerlei moe-
voorspiegelingen, bekeerlingen te maken, die
straks naar de nieuwe wereld getogen, om van
den Mormonenstaat de wonderen te zien en in
zijn zegeningen te deelen, al spoedig bemerkten
hoe zij in de val zijn gelokt.
Dit populair geschreven boekje waarschuwt
tegen misleiding.
Het bevat eerstens een brief, dien de heer
VELTHUYSEN onlangs ontving van een Hollan-
der, welke zich door Mormonen-zendingen liet
bewogen om Mormoon te worden en met zijn
gezin naar den Mormonenstaat te vertrieken.
Dan een korte verhandeling, waaruit blijkt
hoe de leer van het Mormoonendom in strijd is
met den Bijbel.
Verder nog een brief, dien VELTHUYSEN reeds
vroeger uit SALT LAKE CITY ontving. Ook
deze is van een Hollander, en wel van een, die
vroeger tot de Scheiding was overgegaan, maar
het met de gereformeerde leer niet kon vinden
en toen, het was in 1861, met de zendingen
der Mormonen in aanraking kwam. De man
werd MORMOON, trok met vrouw en 5 kinderen
naar UTAH, en schreef later aan VELTHUYSEN
zijn droeve ervaringen.
Eindelijk een brief uit de *Neckar Zie*, over-
genomen ook door de *N. R. C.* van een pre-
dikant uit SALT LAKE CITY, die sterk tegen
het drijven der Mormonen waarschuwt. In
dezen brief komt o. m. de volgende passage
voor: „een Duitsche vrouw, die uit Berlijn hier-
heen verhuisd was, bekende mij, nadat zij cin-
delijk na vele offers, „door den tempel van de
Mormonen gegaan was", onder tranen:
„Ach, domheid, hoe diep heeft men mij daar
verlaagd. Men heeft mij alle karakter ontno-
men; ik ben nu slechter dan de minste licht-
kooi te Berlijn".
Juist omdat dit boekje van den heer G.
VELTHUYSEN zoo eenvoudig is; er niet in wordt
gerekenend, maar het voor leer en leven ver-
derende van het MORMONISME met de stukken
er in wordt bewezen, kan het dienst doen om een-
voudige zielen, die onder de suggestie van de
Mormonen-zendingen zijn geraakt, de oogen te
openen.
Van deze „Zending" dreigt gevaar, en ik
ben het goed eens met den heer VELTHUYSEN
wanneer hij schrijft: „Een overheid kan niet
toelaten, dat hare burgers zoo misleid worden,
en het wordt zoo langzamerhand tijd, dat overal
tegen de gevaarlijke zending der Mormonen ten
ernstigste wordt gewaarschuwd." Men leze en
verspreid dit: *Nog een waarschuwing tegen de
Mormonen*.

Nit de Pers.

In de *Amsterdamse Kerkbode* wijst Ds. van
Schelven er op, van hoeveel belang voor de
gemeente de reine predicatie des Evangelies is:
Onder de punten, waarop onze vaders, en in
de tijden van gezond kerkelijk leven de belijders
van alle eeuwen, den nadruk hebben gelegd, behoort
allereerst de reine predicatie des Evangelies.
Dat moet naar ons bejelenis tot het eerste ge-
rekenend worden, waardoor de ware kerk van de
valsche wordt onderscheiden.
In een onzer kerkelijke leerboeken wordt inge-
prent, dat de kerk van Christus vergaderd wordt,
waar men Gods Woord recht predikt.
De Kerken stonden daarop met alle kracht, zich
daarvoor getroostende smaad en vervolging.

Er zijn eeuwen te noemen, waarin dat tijden bij
uitnemendheid het geval is geweest; maar zonder
overdrijving mag beweerd, dat er schier geen eeuw
is geweest, waarin dat niet alzo is geschied.
Daarin deden zij niet anders dan de onderwijning
en het voorbeeld volgen van den heiligen apostel
des Heeren, die onder allen niet het minst op dat
punt tot handelen geroepen is geweest.
Als Petrus dreigt iets van de waarheid in de
schaduw te laten plaatsen, dan wederstrijft hij hem
in het aangezicht.
Als het er om te doen is de Gelaten af te voeren
van de waarheid, welke Paulus gepredikt heeft, dan
komt hij met alle kracht daartegen in verzet; ja
dan vloekt het ontafelgelyke woord uit zijne pen,
die den eerzuchtigen brengt, dan ik gebracht heb,
die zij vervloekt, al ware hij een engel uit
den hemel.
Daarvoor is gewis gegronde reden.
Het woord der prediking is als een zaad; en
zaaiend moet uitgereden zaad zijn; anders kan ook
geen goede oogst worden verwacht.
Hoe zullen wij, Gereformeerden, dan niet waar-
deeren den kostelijken schat ons in de zoo gave
kennis van het zuivere evangelie geschenken.
Onder de leiding der Heiligen Geestes is de leer
van het evangelie in de zestiende en in de zeventiende
eeuw weer teruggebracht tot de reinheid van
wat der Kerke des Heeren in het Woord Gods ge-
geven was.
Maar hoe weinig zullen wij dan tevens ons ver-
wonderen over de pogingen, die altijd aangewend
zijn om die zuiverheid weer te verontreinigen.
Op meer dan één wijze kan dat geschieden: of
wel door in de prediking zelve een bedervend
element in te schuiven en haar alzo rechtsreeks
aan de ontardaand mede schuldig te doen staan;
of wel door naast de reine prediking plaats te vagen,
voor wat met de reine predicatie min of meer
openlijk oftewel in meerdere of mindere graad
in strijd is.
Die laatste weg is de liefkoosde in onze eeuw.
Darsop is geheel de toestand in het Hervormde
Kerkgenootschap gebouwd, naast elkander moet er
plaats zijn voor allerlei prediking, zodat naar de
welbekende tekenende uitdrukking in zijnen boe-
ven nagist, al wel niet daarbuiten.
Tot wat uitkomsten men alsoo geraakt is, is aan
allen openbaar geworden.
Dat het tot zulk een uiterste is gekomen, wordt
ook binnen dien kring door zeer velen betreurd;
maar toch wil men van een radicale genezing van
het euvel niet weten.
Weer nadruk leggen op de aloude Belijdenis der
Gereformeerde Kerken is uit den tijd zoo heet het;
een minder standpunt moet worden ingenomen!
Allerlei formules zijn daartoe voorgelagen; of
zeer oot, aan geheel andere toestanden in de Kerk
van Christus ontleend; of gansch nieuwe, willekeurig
door een groep van personen vastgesteld, en zoo
vaag van lijn en suppel, dat er alles mede door kon.
In beide gevallen wordt dan steeds het standpunt
naarard, dat een ieder voor zichzelf maar beoor-
deelen moet, of hij naar zijne eigene persoonlijke
mening, valt binnen den kring dergenen, met wie
samenwerking wordt bedoeld.
Maar dan is er ook in beide gevallen tegenstel-
ling met wat in de kerk van ouds praktijk was en
moet zijn: beoordeeling door hen die van Christus-
wege daarvoor aangesteld zijn, of metterdaad een
rein evangelie, dan wel een mengsel van waarheid
en leugen wordt gebracht.
Vooral in onze dagen is dat het dwaalspoor,
waarop men de gemeente voort ouder de leuze,
dat de geestelijke ontreding om ons heen er
toe noopt, niet te angstvallig toe te zien met wie men
bijtelyd of soms ook maar tijdelijk samenwerkt,
en wat als evangelie wordt verkondigd.
Daarin schuilt metterdaad een zeer ernstig gevaar,
het gevaar van vervalschatting van de reine pre-
dicatie des evangelies, als een kleinood dat zorg-
vuldig moet worden bewaard, als een voorwaerd die
nooit mag worden losgelaten; als een leus van
ralliment voor wie bij elkander hooren; en tevens
als een toetssteen tot schifting van wat niet samen
gaan kan.
Men verlieze dat niet uit het oog.
Overbodig is deze waarschuwing zeker niet
Moge ze door ieder, dien het aangaat, tot
harte worden genomen.
Verzakking van de zuiverheid der belijde-
nis loopt altoos op geestelijk schade voor de
gemeente uit.

Voor Kerkwyls Scholen.

In hartelijken dank ontvingen een wissel van
N. N. te Heteren, ingekomen bij Ds. Houtagars.
Namens het Bestuur:
D. HULLEMAN, secr.
Officieel Bericht.
Algemeene vergadering.
Aan de afdelingen, aangeslotene corporaties
en leden van „de Nationale Vereeniging voor
Gereformeerde voorbereidende Hooger Ouderwijs,
te Kampen", wordt bericht, dat de algemeene
vergadering D.V. gehouden zal worden Woensdag
den 12en Juli a.s. te 11/2 uur te Utrecht, in
t'gebouw van Kunsten en Wetenschappen.
Voortellen enz. worden bij ondergeteekende
ingewacht uiterlijk vóór 20 Juni, om het agendum
tijdig te kunnen verzoeden.
In de hoop, onder den zegen des Heeren,
met vele afgevaardigden en leden te mogen
vergaderen, in het belang van ons Gereformeerd
gymnasium te Kampen.
Namens het bestuur:
J. KOK, secretaris.
Bedum, 17 Mei 1909.

Agendum der Particuliere Synode van
de Geref. Kerken in de provincie
Utrecht, D.V. te houden op Woens-
dag 2 Juni 1909, des voormiddags
half 10 uur in de Oosterkerk
(Slotlaan) te Zeist.
1. Opening der vergadering door de saam-
roepende kerk.
2. Ouderoek der credentie-brieven.
3. Verkiezing van het moderamen.
4. Aanwijzing van een broeder voor het pers-
verslag.
5. Lezing en vaststelling der acta van de
vorige particuliere Synode.
6. Ingekomen stukken:
a. Aanvraag van de classis Amersfoort inzake
het hulpeetoon naar art. 13 D. K. O. tot een
bedrag van f. 710.
b. van de classis Breukelen idem tot een bedrag
van f. 600.
c. van een rustend predikant met verzoek om
steun.
7. Voortellen. Van de classis Breukelen:
De Prov. Synode besluit, dat voortaan de
agenda harer vergaderingen uiterst de eerste
week van Mei worden toegezonden, opdat ze
alsmog op de Mei-vergadering der classis kunnen
besproken worden.
8. Rapporten:
a. van den quacitor.
b. van deputaten naar art. 49 K. O.
c. Benoeming van deputaten:
a. een quacitor.
b. naar art. 49 K. O.
10. Aanwijzing der saamroepende kerk.
11. Rondvraag.
12. Vaststelling van het persverslag.
13. Sluiting der vergadering.
AXEL, 15 Mei. Heden werden wij verblijd
doordat onze beroepen herder en leeraar, Ds.

J. H. Lammertsma, van Tholen, met volle vrij-
moedigheid de roeping naar onze kerk had
aangenomen. Moge op dit besluit des Heeren
zegen rusten, opdat in alles Hem de eere moge
worden toegebracht en Z. Eerw. met een rijken
zegen des Evangelies weldra tot ons mag
overkomen.
Dat is de wensch van Kerkeraad en gemeente.
Namens den Kerkeraad der
Geref. Kerk A te Axel:
M. VAN DEN OUDEN, scriba.
Hemelvaartsdag was een blijde dag voor de
Geref. Kerk van Oude- en Nieuwe-Wetering.
Des voormiddags kwam de gemeente voor het
laatst bijeen in de Chr. school, waar zij van
Augustus af geregeld hare godsdienstoefeningen
heeft, terwijl in den namiddag haar nieuw en
doelmatig kerkgebouw, gebouwd onder de
bekwame leiding van den heer Tj. Kuipers,
architect te Amsterdam, in gebruik werd genomen.
Reeds lang vóór den tijd vulde een groote
schare het kerkgebouw, terwijl een vrij groot
getal afgevaardigden van naburige kerken mede
aanwezig was.
Onze geachte leeraar, Ds. J. Brouwer, sprak
naar aanleiding van Ps. 46: 5 en wakte op
tot ootmoedigen dank aan den Heere, die milde
harten en blijmoedige overvaardigheid had
geschenken bij den bouw van ons bedehuis.
Ds. van Schelven, van Wageningen, de vroegere
leeraar dezer gemeente, herinnerde aan de dagen
van 1886 en aan den bouw der houten kerk,
op welke plaats thans het nieuwe gebouw is
verrezen. Van harte verheugde hij er zich in,
dat God zijne kerk aan deze plaats had in
stand gehouden en uitgebouwd.
Ook Ds. v. d. Voet, van Leimuiden, zich met
ons verheugende, wenschte der gemeente geluk
en hoopte, dat de Heere zich hier niet onbe-
tuigd mocht laten.
In denzelfden zin sprak ook Ds. v. d. Heijden,
van Oudehoorn, die namens de classis Woerden
deze kerk geluk wenschte. Om des tijds wille
moesten de overige predikanten van het woord
afzien. Ds. v. Schelven, daarnaast optredende,
bedankte voor al de goede woorden en sloot deze
eerste samenkomst der gemeente met dankgebed.
De collecte voor de kerk bracht bij deze
gelegenheid f. 197 op.
De Heere heeft aan zijne uitgeleide kerk
alhier groote dingen gedaan, dies zijn wij verblijd.
Namens den Kerkeraad:
F. TEN KAADE, scriba.
Oude-Wetering, 25 Mei 1909.
Kort verslag van de versadering der
Geref. Kerken in de classis Woer-
den, gehouden 5 Mei 1909 te
Alphen a/d Rijn.
1. Ds. van der Heijden opent namens de
roepende Kerk Oudshoorn de vergadering met
lezing, nadat gezongen is Psalm 43: 3 en gelezen
Psalm 12: 1.
2. Uit de credentie-brieven, nagezien door
Ds. van Dijk en Br. van Muiswinkel, blijkt
dat al de kerken wettig vertegenwoordigd zijn.
Aan een Br. Diaken wordt keurzaam verleend.
3. Het moderamen wordt naar toerbeurt
aldus samengesteld: Ds. van der Heijden praeses,
Ds. Gunst scriba, Ds. Schoemakers assessor.
4. De notulen der vorige vergadering worden
gelezen en goedgekeurd.
5. De Ds. Brouwer, Van Dijk, Gunst en
Schoemakers rapporteeren over de gehouden
kerkvisitatie.
6. Ds. Gunst doet verslag van de Zending
vergadering te 's Hage.
7. Tot deputaten naar de a. s. Part. Synode
worden gekozen: de D. d. W. Brouwer, Elshove,
Gunst primi; Warmenhoven, Van der Heijden,
Schoemakers secundi; de ouderlingen: Van Ben-
mel, Van Muiswinkel en Van Vliet primi;
Eigeman, Van Beek en Haring secundi.
8. Op verzoek van de Kerk van Ter Aar zal
de e. k. vergadering vervroegd en D.V. 8 Juli a.s.
gehouden worden.
9. Dep. ad. ex. doen mededeeling van de
regeling van het examen op de a. s. vergadering.
10. De Kerk van O. Wetering noodigt de
clas. kerken uit, dat zij zich door afgevaardigden
laten vertegenwoordigen bij de ingebruikneming
van het nieuwe kerkgebouw.
11. De vacaturebeurden worden geregeld als
volgt: In Juni: Ter Aar, Elzinga 2, Zevenhoven
Van der Voet 2, Schoemakers 1, Noorden,
Gunst 2, Warmenhoven 1, Nieuwkoop, Hul-
steijn 2, De Vries 1. In Juli: Ter Aar, Van
der Voet 1, Brouwer 2, Zevenhoven, Van der
Heijden 2, Noorden, Elshove 2, De Vries 1,
Nieuwkoop, Elshove 1, Elzinga 1. In Augustus:
Ter Aar, Van der Heijden 1, Schoemakers 2,
Zevenhoven, Warmenhoven 2, De Vries 1,
Noorden, Van Dijk 1, Gunst 1, Hulsteijn 1,
Nieuwkoop, Van Dijk 2, Brouwer 1.
12. De volgende vergadering zal worden
saamgeroepen door de Kerk van Waarden.
13. De scriba gaat voor in dankzegging.
Uit naam der classis:
C. B. SCHOEMAKERS, assessor.

Buitenland

Klein-Azië. Een bloedbad onder
de Armeniers. Staatskundige woel-
ingen.
Het bestuur van den „Duitschen hulphond
voor christelijk liefdeswerk in het Oosten" ver-
zoekt ons het volgende in dit blad op te nemen:
„Het lang voorspelde onweer is over het land
losgebarsten. Geruchten als: „in Konstantinopel
heerscht groote verwarring", „de stammen der
Arabieren zijn in opstand", waarden rond. Wij
geloofden er niet aan. Doch wij zouden het
moeten gelooven. Op Zaterdag 17 April des
morgens waren wij aan het werk in het hospi-
taal, toen wij plotseling menschen hard over de
straat zagen loopen. Op de vraag wat er ge-
beurde was, antwoordde een, dat de Arabieren
naar Marasch gekomen waren, een ander, dat
de Mahomedanen op de markt de Christenen
vermoorden. Dit laatste bericht werd bewaar-
heid, ofschoon daarvoor niet de minste grond
was aan te wijzen. Het is tekenend, dat niet
één Mahomedaan gekwetst of gedood werd. De
zoo plotseling overvallen Christenen konden aan
geen verweer denken. Te 10 uur werd de eerste
gewonde in ons hospitaal gebracht. Daarna
brachten men er nog 13, waarvan de meesten
levensgevaarlijk gewond waren; de meesten
hadden dolle en meesteken in buik en borst, met
doodelijke verwondingen in de ingewanden.
Enigen had men den schedel door bijlsagen
verpletterd. 8 menschen stierven daarna in het
hospitaal aan hunne verwondingen. De toonen
die bij ons in het hospitaal bij het binnendren-
gen der gewonden en het wegdragen der doden
plaats hadden, zijn niet te beschrijven. De re-
gering geeft zich kennelijk veel moeite om de
orde te herstellen. Beschaafde en invloedrijke
Mahomedanen zeggen: „het heeft de lagere, on-
wetende bevolking gedaan." Zij hebben als wilde
dieren gewoed. Wij zien in het gebeurdte het

uitbreken van het fanatisme van den Islam
tegen de ongelovigen. In de tweede plaats
komt de haat tegen de nationaliteit. — Op 30
April kwamen 14 vluchtelingen, Armeniers uit
Hassan-Belli, een groot Christelijk dorp in
Vijsjet Adana. Zij zeiden dat eenige dagen ge-
leden de Mahomedanen hun dorp overvallen en
in brand gestoken hadden. Het dorp telde on-
geveer 400 huizen. Vijftig uur verdedigde men
zich met den moed der vertwijfeling. Daarna
moest men voor de overmacht wijken. Ongeveer
150 menschen vluchtten naar een groot Christe-
lijk dorp; 15 kwamen in Marasch. Ouderweg
werden onderscheiden hunner door gewe-
schoten meer of minder gevaarlijk gewond. De
ellende is vreeslijk groot. Het verkeer is ge-
stremd, en hongersnood staat voor de deur.
Jammer genoeg dat de regering hier niet de
noodige troepenmacht heeft om meester van den
toestand te blijven wanneer de haastochten
weer ontkeend worden. Wij verneemen dat in
het gehele Vijsjet Adana veel bloed gevloerd
heeft. Heden zag ik een man uit Charpat, die
met 20 metgezellen naar Adana wilde gaan om
daar werk te zoeken. Te Elaghu, 5 uur van
Marasch, werden zij door Tsjerkessen overvallen;
17 hunner werden neergeslagen, drie kouden
naar Marasch vluchten.
Woensdag 21 April. In de stad is in de
drie laatste dagen niets gebeurd. Des Maandags
zagen wij het Christendorp Kischifili branden.
De regering zond er soldaten heen; zij doet
tegenwoordig haar best om meester van den
toestand te blijven. Zij bracht er de Armeniers
weer toe hunne winkels te openen. De Fransche
consul liet ons een telegram uit Aleppo zien,
volgens hetwelk 150 man cavalerie naar Ma-
raschgezonden zijn. Meer troepen zouden volgen.
In een anderen brief wordt hetzelfde in nog
levendiger kleuren getekend. Men vrees dat het
gerucht waarheid bevat, volgens hetwelk
wat nu gebeurd is slechts een begin van zijn
der ellende, en dat het ergste nog volgen moet.
Vluchtelingen uit de dorpen zijn bij den Pascha
gewoent om hem om bescherming te smeeken, maar
hij was als doof. Op Vrijdag 14 April verze-
kerde hij nog, dat er niets zou gebeuren, en op
den 17den April begon het moorden al. De
moordenaars gaan nog heden met zwaarden en
messen, bloedroddel grijnzend, door de straten
en zijn satanisch bij over hun volbrachte werk,
want zij weten dat zij niet gestraft zullen worden.
Allen die dezen nood mede willen helpen
leunen, kunnen hunne gaven zenden aan den
heer Friedrich Schuchardt, Frankfurt a. M., Für-
stenbergstrasse 151.
Al kunnen wij onze lezers niet anders dan
aanmoedigen om voor de ongelukkige Armeniers
gaven af te zenden, toch meenen wij wel te
doen, mede te deelen wat in een Duitsch blad,
de *Allgem. ev. Luth. Kirchenzeitung*, omtrent
de vreeselijke moorden die in Klein-Azië plaats
hadden, wordt medegedeeld.
De officieren van een kruiser die door de
Fransche regering naar Klein-Azië was gestuurd,
gingen deser dagen van Mersina naar Adana
en bezochten in het Fransche klooster dat tot
een toevluchtsoord voor geredde Armeniers ge-
worden was, de slachtoffers van de jongste
moordtooneelen. Zij waren verslagen toen zij de
gevolgen van den jongsten burgeroorlog zagen.
Maar nog meer stonden zij verbaasd toen de
prior hun het volgende zeide: „Sedert de
constitutie is afgekondigd, hebben de Armeniers
een uitdagerende strijdslustige houding aangenomen.
Zij maakten er geen geheim van, dat zij zich
van Turkije wilden losmaken en de wederoprich-
ting van een Armenisch koninkrijk verlangden.
Zij verbreidden oproerige geschriften op de
straten, bleezen den nationalen haat aan; in de
„schouwburgen" speelde men stukken, waarin de
Turken beschimpt en gesmaad werden.
Men was zelfs zoo onverstandig om de plaatse-
lijke overheid uit te noodigen, sulke voorstellingen
bij te wonen. De Armenische bisschop steunde
deze beweging, riep op hartstochtelijken toon
strijde en vermaande de Armeniers hunne
laatste bezittingen te verkoopen en daarvoor
geweren aan te schaffen".
Daarop gebeurde de zaak van de verkrachting
eener Mohammedaansche vrouw en het vermoorden
van haren wreker door twee Armeniers. Toen
brak de storm los.
Nu willen wij gaarne aannemen, dat de Arme-
niers zich van Turkije willen losrukken omdat
zij zooveel onderdrukking van den Turk hebben
moeten lijden, doch het is niet te ontkennen,
dat het menschenslachten in Klein-Azië nu in
een ander licht voor ons komt te staan.
Dit neemt echter niet weg, dat wij het warm aan-
bevelen om de ongelukkige Armeniers te helpen.
Opmerkelijk is het, dat de Fransche regering
steeds meent het voor de Oostersche Christenen
te moeten opnemen. Deze regering voert tegen
de Kerk des Heeren in haar eigen land den
bittersten oorlog, doch acht zich daarbij geroe-
pen als beschermheer voor alle Christenen in
het Oosten, bij den Sultan van Turkije op te
treden! Het spreekt van zelf, dat het geschiedt
om het terrein der buitenlandsche politiek
rich te laten gelden. Dezelfde regering die in
Frankrijk zelf de Kerk van Christus tegenstaat
en op allerlei manier haar onrecht aandoeft,
is in hare koloniale politiek er op uit om de
Roomsche misie te bevorderen.
Of op den duur het Turksche rijk zal duiden,
dat de Europeesche mogendheden zich met zijn
zaken bemoeien, is de vraag. De afgezette
Sultan werd door de grootmachten van Europa
behandeld als de zieke man van den Bosporus;
de Jong-Turken zullen alles in het werk stellen
om van die voogdij ontslagen te worden.
WINCKEL.

Voort Kinderen.

EEN TWEEDE DE RUYTER.

VI.
VERMETSEL.
't Was in het jaar 1716.
Er was oorlog tusschen Zweden en Denemar-
ken. Karel XII belegerde de vesting Friedriks-
hall in Noorwegen. In de haven van Dyaaen
lagen een menigte Zweedsche vervoerschepen met
het geschut, noodig voor de belegering, met mond-
kost voor de soldaten en zoo meer. Alles werd
bewaakt door een aantal groote oorlogschepen.
De 7e Juli brak aan.
Peter Wessel zwierf met een kleine Deensche
vloot voor de haven. Hij had slechts twee
fregatten en drie kleine vaartuigen onder zijn
bevel. Doch het zon bijken, dat „Donderschild"
zijn eere naam niet te vergeefs had gekregen.
Wees niet die naam op Thor of Donar, den onden
god der Noren, die met zijn donderhamer den
vijand verpletterde?
Van betrouwbare zijde had onze Wessel ver-
noemen, dat de Zweedsche vlootvoogt een groot
aantal zijner maatschappen verlof had gegeven
aan land te gaan om een brulof bij te wonen,
en zelf aan zijn officieren een feest aan boord gaf.
„Wel kapitein Grieb", sprak Tordenskiöld tot
den man die hem deze tijdingen bracht, „t zou